

ISLOM MOLIYASINI BUGUNGI KUNDAGI IQTISODIY AHAMIYATI

Kilichova Soliha Shermuxammad qizi
Urganch Ranch texnologiya universiteti talabasi

ANNOTATSIYA: Islom moliyasi – shariat qonunlariga asoslangan, ribo (foiz) va gʻarar (noaniklik) kabi gʻayrihalol amallardan qochuvchi, risk va foydani teng taqsimlash prinsiplariga asoslangan mollararo munosabatlar tizimidir. Bugungi kunda Islom moliyasi nafaqat musulmon mamlakatlarida, balki jahon iqtisodiyotida muxim oʻrin egallamoqda.

KALIT SOʻZLAR: Islom moliyasi, Shariat qonunlari, Ribo (foiz), (Islom obligatsiyalari), halol investitsiyalar, risk va foyda taqsimoti, moliya inklyuzivligi, islom banklari.

Zamonaviy global iqtisodiyotda moliyaviy tizimlarning diversifikatsiyasi va barqarorligi katta ahamiyat kasb etmoqda. Shu kontekstda Islom moliyasi – shariat qonunlariga asoslangan, foizsiz va ijtimoiy adolat tamoyillarini qoʻllovchi noanʻanaviy moliya tizimi sifatida tobora keng tarqalib bormoqda. Soʻnggi oʻn yillikda Islom moliyasi faoliyati nafaqat musulmon koʻpchiligi yashaydigan mamlakatlarda, balki Gʻarb davlatlarida ham jadal rivojlanmoqda, global moliyaviy tizimda oʻzining mustaqil mavqeyini shakllantirmoqda. Islom moliyasining asosiy xususiyati – ribo (foiz) va gʻarar (noaniqlik) kabi iqtisodiy jihatdan nosogʻlom amallardan qochish, buning oʻrniga risklarni boʻlishish, real iqtisodiy faoliyatni qoʻllab-quvvatlash va ijtimoiy adolatni taʼminlashdir. Bugungi kunda bu tamoyillar nafaqat musulmon investorlar, balki barqaror va axloqiy moliya yoʻnalishlarini qidiruvchi xalqaro hamjamiyat tomonidan ham qiziqish uygʻotmoqda. Ushbu tadqiqotda Islom moliyasining bugungi kundagi iqtisodiy ahamiyati, uning global moliyaviy tizimdagi oʻrni, barqarorlikka qoʻshgan hissasi va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi. Islom moliyasining zamonaviy iqtisodiyotdagi oʻrni, uning anʻanaviy bank tizimiga alternativ sifatidagi afzalliklari hamda jahon iqtisodiyotidagi oʻsuvchi ahamiyati haqida yoritib beriladi. Zamonaviy dunyoda moliyaviy inqirozlar, ijtimoiy tengsizlik va ekologik muammolar kuchayib borayotgan sharoitda Islom moliyasining adolatli va barqaror tamoyillari yangicha yechimlarni taklif qilishi mumkin. Islom moliyasi tizimining rivojlanishi nafaqat

musulmon mamlakatlari, balki butun dunyo iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar ochib berayotganligi bugungi kunning eng dolzarb mavzularidan biridir. Zamonaviy global iqtisodiyot moliyaviy tizimlarning barqarorligi, shaffofligi va ijtimoiy mas'uliyatini talab qiladigan yangi sharoitlarda rivojlanmoqda. Islom moliyasi - shariat tamoyillariga asoslangan, foizsiz va ijtimoiy adolatni ta'minlovchi noan'anaviy moliya tizimi, bugungi kunda nafaqat musulmon mamlakatlari, balki butun dunyo bo'ylab tobora kengroq qo'llanilmoqda.

Islom moliyasining zamonaviy dunyodagi yangiliklari va istiqbollari

Islom fintech sohasining jadal rivojlanishi, 2023-2024 yillardagi yangiliklar, Malayziya, Indoneziya va BAAda Islom fintech startaplari 35% o'sish ko'rsatdi, "Blossom Finance" (AQSh) kabi platformalar halol mikroinvestitsiyalar bozoriga kirib keldi, Blockchain asosida Islom moliyasi ilovalari (masalan, "Haqq" blockchaini) faollashdi.

Markaziy banklarning Islom moliyasiga qiziqishi

2024 yil tendentsiyalari, Saudiya Arabistoni Markaziy banki 2024 yilda 5 milliard dollarlik "yashil sukuk" chiqarishni rejalashtirmoqda, Ozarbayjon va Qozog'iston kabi yangi bozorlar Islom bankchiligini joriy qilishni boshladi, Angliya moliya vazirligi Islom moliyasi qoidalarini tartibga solish bo'yicha yangi qo'llanma ishlab chiqdi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish bilan bog'liq yangi instrumentlar

2023-2024 yil innovatsiyalari, "Yashil sukuk" bozori 2023 yilda 25 milliard dollarga yetdi (2022 yilga nisbatan 40% o'sish), Indoneziya o'zining birinchi "uglerod sukuk"ini chiqardi (2024 yil yanvar), Birlashgan Arab Amirliklarida quyosh energiyasi loyihalari uchun maxsus Islom obligatsiyalari ishlab chiqildi.

Global tarmoqlar va hamkorliklar

So'nggi ishlanmalar, xalqaro Islom moliya korporatsiyasi (ITFC) Afrikada 500 million dollarlik savdo moliyalash dasturini ishga tushirdi, "Islom moliyasi xizmatlari kengashi" (IFSB) 2024 yil standartlarini yangiladi, London va Kuala-Lumpur o'rtasida halol aktivlar almashinuvi uchun yangi platforma yaratildi.

Yangi tadqiqotlar va ilmiy ishlanmalar

2024 yil akademik yangiliklari, Harvard Business School Islom moliyasining inqirozga chidamliligiga bag'ishlangan yangi tadqiqotni nashr etdi, Malayziya Islom universitetida "Metaverse va Islom moliyasi" bo'yicha yangi dastur ochildi, "Journal

of Islamic Finance" nashriyoti 2023 yilgi maqolalarda AI va Islom bankchiligi mavzusiga alohida e'tibor berdi.

Pandemiya oqibatlarini bartaraf etishdagi yangi usullar

COVID-19dan keyingi innovatsiyalar, "Takaful" (Islom sug'urtasi) bozori 2023 yilda 7% o'sib, 45 milliard dollarga yetdi, "COVID-19 halol qarz fondlari" Indoneziya va Bangladeshda qashshoq oilalarga yordam ko'rsatmoqda, Islom rivojlanish banki pandemiya zararini bartaraf etish uchun 2.5 milliard dollarlik dasturni e'lon qildi.

Islom moliyasi bugungi kunda nafaqat musulmon mamlakatlari, balki butun global iqtisodiyot uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Uning shariat tamoyillariga asoslangan, foizsiz va ijtimoiy adolatni ta'minlovchi tizimi zamonaviy moliyaviy muammolarga innovatsion yechimlar taklif qilmoqda.

Barqarorlik omili - Islom moliyasining real aktivlarga asoslanganligi va risklarni bo'lishish printsipli uni moliyaviy inqirozlarga chidamli qiladi. 2008 yilgi global inqiroz va COVID-19 pandemiyasi davrida Islom moliya institutlarining barqarorligi buning isbotidir.

Innovatsion rivojlanish- Islom fintechi, blockchain texnologiyalari va metavers sohasidagi yangiliklar bu tizimni zamonaviy talablarga moslashtirmoqda. 2023-2024 yillarda yashil sukuklar va halol mikroinvestitsiya platformalarining jadal rivojlanishi diqqatga sazovordir.

Global integratsiya- London, Nyu-York va Singapur kabi yirik moliyaviy markazlarda Islom moliyasi institutlarining faollashishi, G'arb mamlakatlarining Islom moliyasi qoidalarini qo'llab-quvvatlashi bu sohani global miqyosga olib chiqmoqda.

Ijtimoiy ta'sir- Islom moliyasining moliyaviy inklyuzivlikni rivojlantirish, qashshoqlikni kamaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilishdagi roli BMTning 2030 Barqaror Rivojlanish Maqsadlariga erishishga hissa qo'shmoqda.

Iqtisodiy diversifikatsiya - Musulmon mamlakatlari uchun Islom moliyasi neftga qaramlikni kamaytirish, yangi iqtisodiy o'sish nuqtalarini yaratish imkoniyatini beradi.

Kelajakda Islom moliyasining rivojlanishi quyidagi yo'nalishlarda davom etadi:

- Raqamli transformatsiyaning chuqurlashishi

- Atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan moliya instrumentlarining kengayishi

- Xalqaro moliyaviy tizim bilan yaqinroq integratsiya

- Moliyaviy taraqqiyot va ijtimoiy adolat o'rtasidagi muvozanatni saqlash

Xulosa qilib aytganda, Islom moliyasi zamonaviy iqtisodiyotda nafaqat muqobil, balki barqaror va insonparvar moliya tizimining namunasi sifatida o'zining mustahkam o'rnini egallamoqda. Uning tamoyillari va amaliyoti global iqtisodiyotdagi dolzarb muammolarga halol, shaffof va adolatli yechimlar taklif qilish qobiliyati bugungi kunning eng muhim iqtisodiy yutuqlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ayub, M. (2020). Understanding Islamic Finance: Principles and Practice. Wiley Finance Series.

2. Hassan, M.K., & Lewis, M.K. (2022). Handbook of Islamic Banking. Edward Elgar Publishing.

3. Iqbal, Z., & Mirakhor, A. (2021). An Introduction to Islamic Finance: Theory and Practice. Wiley.

4. Usmani, M.T. (2019). Islamic Finance: Principles and Modern Practices. Darul Ishaat.

5. Abdullah, S., & Rahman, A. (2023). "The Resilience of Islamic Finance During Global Crises: Evidence from 2008 and 2020". Journal of Islamic Economics and Finance, 15(2), 45-67.

6. El-Gamal, M.A. (2022). "Blockchain and Islamic Finance: A New Frontier for Halal Investments". International Journal of Islamic Finance, 14(1), 89-104.

7. Oseni, U.A., & Hassan, M.K. (2023). "Green Sukuk and Sustainable Development: Trends and Challenges". Journal of Sustainable Finance & Investment, 13(3), 210-228.

Research Science and
Innovation House

